

12.08.2021

Rautavaaran kunta
kirjaamo@rautavaara.fi

Viite: Lausuntopyyntöne 30.6.2021

Lausunto Rautavaaran kirkonkylän asemakaavan muutosluonnoksesta

Rautavaaran kirkonkylän ja Jokisuunniemen osayleiskaavat ovat vuosilta 1996 ja 2008 ja ohjaavat käynnissä olevaa asemakaavan muutosta.

Ympäristöministeriön vahvistama Pohjois-Savon maakuntakaava 2030 on vuodelta 2011. Siinä asemakaavan muutosalueelle sijoittuvista kulttuurihistoriallisista rakennuksista mm. entinen kirkonkylän kansakoulu on osoitettu maakunnallisesti arvokkaana rakennuksena. Asemakaavaluonnoksessa koulun alueelle mahdollistetaan uusi käyttötarkoitus (keskustatoimintojen C-merkintä), eikä koulun säilyttämiseksi osoiteta kaavamerkintöjä. Asemakaavaselostuksen mukaan ”Rautavaaran kirkonkylän vanhaa koulua ei ole osoitettu suojelumerkinnällä, koska se on huonokuntoinen ja se on rakenteeltaan erittäin vaikeasti korjattava. Rakennuksella on myös sisäilmaongelmia. Koulu ei ole myöskään yleiskaavassa osoitettu suojelukohteeksi. Rautavaaran kunnalla ei ole edellytyksiä säilyttää koulua. Koulurakennuksesta on laadittu erillinen lausunto.”

Pohjois-Savon maakuntakaavaan 2030 liittyvässä inventoinnissa kansakoulurakennuksesta todetaan seuraavaa:

Entinen kansakoulu (ma1 44.105)

Ei inventoitu

Valintaperuste: R, M

Kirkonkylän entinen kansakoulu on komea 1950-luvun kolmikerroksinen koulurakennus, kirkonkylän yksi komeimpia julkisia rakennuksia. Koulu on lähitulevaisuudessa jäämässä tyhjilleen (Pohjois-Savon kulttuuriympäristöselvitys osa 2., 2011).

Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 2. vaihe on vireillä. Siinä käsitellään mm. uutena teemana moderni rakennettu kulttuuriympäristö. Maakuntakaavaa varten on koottu kuntien omia selvityksiä sekä laadittu inventointeja maakunnan modernista rakennetusta kulttuuriympäristöstä. Myös Rautavaaran kirkonkylän ent. kansakoulu on inventoitu siinä yhteydessä (Kai Tolonen, FGC Suunnittelu ja Tekniikka Oy, 2018). Inventoinnissa koulusta todetaan:

Hoito- ja suojelusosuudet: Kohde on tyhjillään. Rakennus ei palaa koulukäyttöön, eikä kunnalla ole sille muuta käyttöä julkisena rakennuksena.

12.08.2021

Kunnassa on tutkittu rakennuksen purkamista mm. sisäilmasyiden sekä yläpito-kustannusten johdosta. Käyttötarkoituksen muutokset ovat mahdollisia, joskin suurehkon rakennuksen korjaus- ja käyttökustannusten johdosta esimerkiksi yksityisellä puolella ei ole ollut kiinnostusta.

Sisätiloissa isot huonealat ja tilojen suuri sisäkorkeus mahdollistavat esimerkiksi huonetila- ja talotekniikkamuutokset. Muurattuihin julkisivuihin, ikkunajakoon ja vesikattoon kohdistuvat muutokset eivät ole suositeltavia. Eksteriööriä voi täydentää tarvittaessa keveillä ulkopuolisilla rakenteilla (kuten esimerkiksi asuntojen parvekkeet), jos ne eivät olennaisesti muuta julkisivujen rakenteita, jäsentelyä ja sommittelua ja mikäli tämä on tarpeen käyttötarkoituksen muutoksen edistämiseksi.

Jos kohdetta ei voi käyttää sen riippumattoman tutkimuksen todettujen sisäilmaongelmien tai kohtuuttomien korjauskustannusten johdosta, eikä kohdetta voi korjata, on kohteen suojele tälle alisteinen.

Joka tapauksessa mahdollisen purkuhakemuksen yhteydessä ja/tai käynnissä olevan asemakaavamuutoksen yhteydessä rakennuksen säilyttämisestä ja suojelesta on käytävä arvokeskustelu. Esitetään sr -kohdemerkintää asemakaavassa, mikäli kohde päätetään säilyttää.

Maakunnallisesti merkittävän modernin aikakauden rakennetun kulttuuriympäristön arvottaminen tehdään em. selvitysten ja inventointien pohjalta asiantuntijatyönä v. 2021 aikana. Arvottamistyöryhmä, johon kuuluu Pohjois-Savon liiton, ELY-keskuksen, Museoviraston ja alueellisen vastuumuseon edustajat, on käsitellyt mm. Rautavaaran kirkonkylän modernien kohteiden arvottamisen kokouksissaan 17.-18.8.2021. Arvottamisessa Rautavaaran kirkko ja kunnantalo-kauppiastalo ovat saaneet korkeimmat arvoluokat ja ne tullaan osoittamaan maakuntakaavaluonnoksessa uusina modernin aikakauden maakunnallisesti merkittävänä kohteina (ma-merkinnöillä). Perusteena otteet FCG:n inventoinnista (Mapgets):

Rautavaaran kirkko, kellotapuli ja hautausmaa muodostavat yhdessä kerroksellisen aluekokonaisuuden.

Rakennusvuosi: kellotapuli 1888, kirkko 1982.

Peruskorjaukset: kellotapulim maalaus 2011

Nykyinen käyttötarkoitus: kirkko, kellotapuli

Sijainti: Kirkkotie 1, 73900 Rautavaara

Suunnittelija: kirkko: Sakari Aartelo ja Esa Piironen, kellotapuli: (Charles Bassi) ja E. Lohrmann

Käytetyt rakennusmateriaalit kirkon osalta: betoni, katto: konesaumattu pelti

Pisteytys: (2,2,2,2,2,2) tärkeä 12/12 pistettä. Kohde ehdotetaan lisättäväksi maakunnallisesti arvokkaiden kohdeluettelo.

Suojele: Maakuntakaavassa (2030) kellotapuli sr, suojele rakennus.

Nykyinen kirkko on rakennettu 4.4.1979 tuhopolton seurauksena palaneen, vuonna 1827 rakennetun ja arkkitehti Charles Bassin suunnitteleman vanhan kirkon paikalle. Vanhan kirkon kellotapuli säilyi tulelta. Kaksinivelinen

12.08.2021

kellotapuli valmistui v. 1888 arkkitehti Lohrmannin v. 1858 allekirjoittamien piirustusten mukaan. Tapuli näyttää vanhojen valokuvien ("Perinnealbumi") perusteella säilyneen 1900-luvun vaihteen asussa tornin kelloluukkujen muuttamista lukuun ottamatta. Kirkkotietä reunustaa puustoltaan metsäinen vanha hautausmaa.

Rautavaaran kirkko on modernin suomalaisen kirkkoarkkitehtuurin esimerkki tyylin muutoksesta 1970- ja 80-lukujen vaihteessa. Kohteen rakennustaiteelliset arvot ovat sen kerroksellisuudessa. Kirkossa näkyy mielenkiintoisella tavalla 1970-luvun rationalistinen ja jopa strukturalistinen tyylin muutos kohti postmodernia ja romanttista suunnitteluideologiaa. Tasakattoiset sivuhuoneet liittyvät modernilla tavalla klassisia esimerkkejä mukaillen korkeampaan kolmilaivaiseen hallikirkkomaiseen kirkkosaliin. Kirkkoon mahtuu 460 henkeä. Kirkon "Korven Kristus" - alttariveistoksen on suunnitellut iisalmelainen taitelija Anu Matilainen. Kirkon ympäristössä sijaitsee metsäinen vanha hautausmaa. Hautausmaata ja Kirkkotietä reunustaa kivimuuri. Kohteeseen liittyy olennaisena Rautavaaran keltatiilinen hallinnollinen keskus; vuonna 1988 rakennettu postmoderni kunnantalo ja kauppiastalo aukioineen. Tapuli on osa Kirkkotien ympäristöä.

Kunnanvirasto

Rakennusvuosi: 1988

Peruskorjaukset: 2013

Nykyinen käyttötarkoitus: kunnantalo

Suunnittelija: arkkitehtitoimisto Ilpo Väisänen, 2013 insinööritoimisto LVI-Insinöörit Ky

Sijainti: Koulutie 1, 73900 Rautavaara

Käytetyt rakennusmateriaalit: betonisokkeli, us: tiilimuuraus, yp: kattotiili

Kunnantalo edustaa erityisellä tavalla postmodernia tyyliä. Se muodostaa ajan hengen mukaisesti kyläkeskustan aukioita ja rajattuja pihatiloja, jotka luovat viihtyisyyttä.

Pisteytys: (2,2,2,2,2,1) tärkeä 11/12 pistettä. Kohde ehdotetaan lisättäväksi maakunnallisesti arvokkaiden kohdeluetteloon.

Kauppiastavaratalo

Rakennusvuosi: 1988

Peruskorjaukset: 2013

Nykyinen käyttötarkoitus: kauppiastavaratalo

Suunnittelija: arkkitehtitoimisto Ilpo Väisänen, 2013 Insinööritoimisto LVI-Insinöörit Ky

Sijainti: Koulutie 1, 73900 Rautavaara

Käytetyt rakennusmateriaalit: betonisokkeli, us: tiilimuuraus, yp:kattotiili

Kauppiastavaratalo-osa nivoutuu rakennuksen hallinnolliseen osaan ja tuo toteutukseen romanttista ajattelua arkkitehtuurisuuntauksen mukaisesti. Kohteeseen liittyy olennaisena arkkitehtien Sakari Aartelon ja Esa Pirosen

12.08.2021

suunnitelma, vuonna 1982 rakennettu Rautavaaran moderni kirkko ja sen klassinen 1800-luvun alkupuolelta oleva kellotapuli (Charles Bassi) ja E. Lohrmann.

Pisteytys: (2,2,2,2,2,1) tärkeä 11/12 pistettä. Kohde ehdotetaan lisättäväksi maakunnallisesti arvokkaiden kohdeluetteloon.

Pohjois-Savon liitto esittää lausuntonaan, että kunnantalo-kauppiastalo ja kirkko otettaisiin huomioon asemakaavan muutoksessa ennakoiden tulevaa maakunta-kaavaa, kohteiden maakunnallista merkitystä korostavalla, säilyttämiseen tähtävällä merkinnällä.

Lisäksi Pohjois-Savon liitto suosittelee myös entisen kirkonkylän kansakoulun huomioimista asemakaavassa. Mikäli kunta ei halua osoittaa kohteelle kaavallista suojelua, voidaan suojelumerkinnästä luopua myös maakuntakaavan 2040, 2. vaiheen yhteydessä.

POHJOIS-SAVON LIITTO

Annaelina Isola
vs. suunnittelujohtaja

Mikko Rummukainen
suunnittelija

Tiedoksi

maakuntajohtaja Marko Korhonen
aluekehitysjohtaja Satu Vehreävesa